

Parlament České republiky
POSLANECKÁ SNĚMOVNA
2022
9. volební období

49.

USNESENÍ
výboru pro životní prostředí
z 9. schůze
dne 8. června 2022

k dokumentu EU: Zpráva Komise EP, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Zpráva o stavu energetické unie 2021 – Příspěvky k realizaci Zelené dohody pro Evropu a oživení Unie (podle nařízení (EU) 2018/1999 o správě energetické unie a opatření v oblasti klimatu), COM(2021) 950 final, 13557/21

Po úvodním slově náměstka ministra průmyslu a obchodu Ing. et Ing. Reného Neděly, zpravodajské zprávě posl. Ing. Evy Fialové a po rozpravě

výbor pro životní prostředí Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR

- I. **bere na vědomí** zprávu Komise EP, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Zpráva o stavu energetické unie 2021 – Příspěvky k realizaci Zelené dohody pro Evropu a oživení unie (podle nařízení (EU) 2018/1999 o správě energetické unie a opatření v oblasti klimatu), COM(2021) 950 final, 13557/21;
- II. **pověřuje** předsedkyni výboru, aby o tomto usnesení informovala předsedu výboru pro evropské záležitosti.

Klára KOČMANOVÁ v. r.
ověřovatelka

Ing. Eva FIALOVÁ v. r.
zpravodajka

Ing. Jana KRUTÁKOVÁ v. r.
předsedkyně

Zpráva o stavu energetické unie 2021

Informační podklad ke Zprávě o stavu energetické unie 2021 – Příspěvky k realizaci Zelené dohody pro Evropu a oživení Unie

ZPRÁVA

Zpráva Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů - Zpráva o stavu energetické unie 2021 – Příspěvky k realizaci Zelené dohody pro Evropu a oživení Unie (podle nařízení (EU) 2018/1999 o správě energetické unie a opatření v oblasti klimatu)
COM(2021) 950 final, kód Rady 13557/21

- **Právní základ:**
Dokument informační povahy.
- **Datum zaslání Poslanecké sněmovně prostřednictvím VEZ:**
8. 12. 2021
- **Datum projednání ve VEZ:**
18. 1. 2022 (1. kolo)
- **Procedura:**
Není projednáváno legislativním postupem, jedná se o dokument nelegislativní povahy, který nepodléhá schválení v Radě a Evropském parlamentu. Procedura je ukončena jeho přijetím a předložením těmto institucím.

- **Předběžné stanovisko vlády (dle § 109a odst. 1 jednacího řádu PS):**

Datované dnem 28. března 2022, doručené do výboru pro evropské záležitosti dne 30. března 2022 prostřednictvím systému ISAP.

- ***Hodnocení z hlediska principu subsidiarity:***

Hodnocení z hlediska principu subsidiarity se neuplatní, jedná se o dokument informační povahy.

- ***Odůvodnění a předmět:***

Ve [Zprávě o stavu energetické unie za rok 2021](#) (dále jen „zpráva“) Evropská komise každoročně hodnotí pokrok, jehož bylo dosaženo při provádění evropských politik v oblasti energetiky a klimatu, a to zejména **pokrok v oblasti energetické unie a jejích pěti pilířů: dekarbonizace, včetně obnovitelných zdrojů energie, energetické účinnosti, vnitřního trhu s energií, bezpečnosti dodávek a výzkumu, inovací a konkurenceschopnosti**. Ve druhém roce provádění Zelené dohody pro Evropu zpráva poskytuje přehled o politikách EU v oblasti energetiky a klimatu a o jejich pokroku při dosahování cílů EU v oblasti klimatu pro roky 2030 až 2050 na pozadí začínajícího hospodářského oživení po pandemii a zvyšování cen energií v EU (a celosvětově).

Dochází k závěru, že **přestože byla zaznamenána řada povzbudivých trendů, k dosažení cíle, jímž je snížení čistých emisí alespoň o 55 % do roku 2030 a dosažení klimatické neutrality do roku 2050, bude nutné vynaložit větší úsilí**. Kromě toho bude nutné v roce 2022 pečlivě analyzovat údaje, aby bylo možné zjistit dlouhodobější trendy v období po pandemii covidu-19.

Ze zprávy vyplývá, že **energie z obnovitelných zdrojů byly v roce 2020 v EU poprvé významnějším zdrojem energie než fosilní paliva**. Vyrobito se z nich 38 % elektřiny, zatímco fosilní paliva byla zdrojem pro 37 % výroby elektrické energie. Ke dni vydání zprávy (tj. 26. října 2021) devět členských států EU ukončilo výrobu elektřiny z uhlí, třináct států se zavázalo k jejímu postupnému ukončení do stanoveného data a čtyři státy zvažují možné harmonogramy. Ve srovnání s rokem 2019 **klesly emise skleníkových plynů v EU-27 v roce 2020 téměř o 10 %**. Jedná se o nebývalý pokles v důsledku pandemie covidu-19. Ve srovnání s rokem 1990 to představuje celkové snížení emisí o 31 %.

Spotřeba primární energie se v loňském roce snížila o 1,9 % a konečná spotřeba energie o 0,6 %. Obě čísla se však nacházejí nad trajektorií potřebnou ke splnění cílů EU pro roky 2020 a 2030. Dotace na fosilní paliva se v roce 2020 mírně snížily v důsledku celkově nižší spotřeby energie. Dotace na energii z obnovitelných zdrojů i dotace na energetickou účinnost se v roce 2020 zvýšily.

Zpráva vycházela (1) z přímého sběru dat ze zdrojů členských států a (2) z informací obsažených ve vnitrostátních plánech v oblasti energetiky a klimatu (NECP) a odhalila významné nedostatky ve vykazování údajů v NECP předložených členskými státy. Komise upozorňuje, že k číselným údajům za rok 2020 obsaženým ve zprávě je nutné přistupovat opatrně, protože některé členské státy nemohly poskytnout stejné informace nebo informace ve stejné kvalitě jako v předchozích letech, neboť pro přípravu souborů údajů a zpráv za rok 2020 neměly dostatek zdrojů, zejména kvůli koronavirové pandemii.

Zprávu doplňuje [příloha](#) obsahující širší soubor dat, na nichž je zpráva založena.

Hlavní zprávu doprovází pět vzájemně souvisejících zpráv:

- [Příloha o energetických dotacích v EU](#): Dotace na fosilní paliva se v roce 2020 snížily především v důsledku klesající poptávky po energii v souvislosti s pandemií covidu-19. Dotace na fosilní paliva v EU by se měly snižovat i v budoucnu, aby nedošlo k jejich novému nárůstu v souvislosti s všeobecným hospodářským oživením a rostoucí poptávkou po energii.
- [Pokrok v konkurenceschopnosti technologií čisté energie](#) posuzuje ekosystém čisté energie, od výzkumu a inovací až po zavádění. Pokrok hodnotí na základě klíčových ukazatelů

konkurenceschopnosti. Ze zprávy vyplývá, že i když je EU ve výzkumu čisté energie stále na předním místě, musí do výzkumu a inovací ještě více investovat a musí překlenout propast mezi inovacemi a trhem.

- [Zpráva o pokroku v oblasti klimatu](#) popisuje pokrok, kterého EU a její členské státy dosáhly při plnění svých cílů snižování emisí skleníkových plynů, a informuje o nejnovějším vývoji politiky EU v oblasti klimatu. Zpráva vychází z údajů, které členské státy předložily podle [nařízení EU o správě energetické unie a opatření v oblasti klimatu](#).
- [Zpráva o trhu s uhlíkem](#) popisuje vývoj ve fungování evropského trhu s uhlíkem, včetně dražeb, bezplatných povolenek, ověřených emisí, vyrovnávání nabídky a poptávky, dohledu nad trhem a infrastruktury systému EU ETS a dodržování předpisů.
- [Zpráva o kvalitě paliv](#) poskytuje informace o pokroku, jehož bylo dosaženo při snižování intenzity emisí skleníkových plynů u paliv používaných v silniční dopravě a o kvalitě a složení paliv nabízených v EU. Zpráva shrnuje situaci nahlášenou členskými státy podle článku 7a a čl. 8 odst. 3 [směrnice o jakosti paliv](#).

- ***Obsah a dopad:***

Pokud jde o **plnění cílů v oblasti změny klimatu**, uvádí Evropská komise, že v březnu 2021 přijala EU evropský právní rámec pro klima, čímž se její cíl snížit do roku 2030 emise skleníkových plynů alespoň o 55 % a do roku 2050 dosáhnout klimatické neutrality stal právně závazným. Dne 14. července 2021 předložila Komise vzájemně propojený balíček návrhů pro všechna hospodářská odvětví s cílem nasměrovat Evropu na cestu ke klimatické neutralitě. Tato opatření kombinují zpřísnění stávajícího systému EU pro obchodování s emisemi a nový systém obchodování s emisemi pro dopravu a budovy s ambicióznějšími cíli a regulačními normami pro energii z obnovitelných zdrojů, energetickou účinnost, rychlejší zavádění nízkoemisních druhů dopravy a infrastruktury a paliv na jejich podporu, sladění daňových politik s cíli Zelené dohody pro Evropu, opatření pro předcházení úniku uhlíku a nástroje k zachování a rozšíření přírodních úložišť uhlíku. Při provádění Zelené dohody pro Evropu a transformaci energetiky v celé Unii poskytuje podporu členským státům rozpočet EU, a to zejména prostřednictvím Nástroje pro oživení a odolnost, Evropského fondu pro regionální rozvoj, Fondu soudržnosti, mechanismu pro spravedlivou transformaci a programu Horizont Evropa.

Pokud jde o **podporu oživení a odolnosti**, Komise zdůrazňuje, že investice do transformace energetického systému představují investice do budoucnosti Evropy, její strategické autonomie a konkurenceschopnosti. Je nezbytné dosáhnout klimatické neutrality a zároveň reagovat na dopady koronavirové krize. **Nástroj pro oživení a odolnost** je klíčovým a ústředním prvkem iniciativy NextGenerationEU, z něhož bude poskytnuto **až 800 miliard EUR** (v běžných cenách) na financování investic a reforem v celé EU. Klade zvláštní důraz na podporu ekologické a digitální transformace. **V plánech pro oživení a odolnost předložených členskými státy, v nichž jsou stanoveny investice a reformy, které budou financovány z Nástroje pro oživení a odolnost, bude alespoň 37 % celkových výdajů věnováno na opatření na podporu cílů v oblasti klimatu.**

Pokud jde o pokrok v prvním pilíři energetické unie, tj. **dekarbonizaci**, Evropská komise uvádí, že v roce 2020 dosáhly emise skleníkových plynů nejnižší úroveň za 30 let, přičemž klesly o 31 % oproti roku 1990 a o 10 % ve srovnání s rokem 2019. Ještě před koronavirovou krizí překročila EU svůj cíl [Rámcové úmluvy Organizace spojených národů o změně klimatu](#) (UNFCCC) snížit do roku 2020 emise skleníkových plynů o 20 %. V roce 2019 snížila EU své emise o 24 % ve srovnání s úrovněmi z roku 1990. Z prognóz předložených členskými státy v roce 2021 vyplývá, že při zachování stávajících opatření dojde do roku 2030 k 34% snížení čistých emisí skleníkových plynů a s dodatečnými opatřeními k 41% snížení, což ukazuje, že **k dosažení cíle snížení emisí skleníkových plynů o nejméně 55 % stanoveného v evropském právním rámci pro klima bude zapotřebí větší úsilí**. Ze zprávy o trhu s uhlíkem z roku 2021 podle Evropské komise vyplývá, že systém EU pro obchodování s emisemi (EU ETS) významně přispěl ke splnění cíle EU v oblasti snižování emisí do roku 2020. Od zavedení systému EU ETS v roce 2005

poklesly emise z výroby elektřiny a tepla, jakož i energeticky náročných průmyslových odvětví přibližně o 43 %.

Pokud jde o **obnovitelné zdroje energie**, podle nejnovějších dostupných údajů z roku 2019 byly EU jako celek a většina členských států jednotlivě na dobré cestě k dosažení cílů v oblasti energie z obnovitelných zdrojů do roku 2020, a to částečně díky tomu, že v posledních letech poklesly ceny klíčových technologií, jako je technologie pro výrobu větrné energie a solární fotovoltaika. Zdá se však, že u některých států existuje riziko, že svůj vnitrostátní závazný cíl nesplní, aniž by musely využít statistických převodů. **Pokud jde o celkový cíl EU pro rok 2020 (20,6 %), EU již v roce 2019 dosáhla 19,7% podílu spotřeby energie z obnovitelných zdrojů;** při výrobě elektřiny činí tento podíl 34,1%, u vytápění a chlazení 22,1 % v odvětví dopravy 8,9 %. Komise příští rok posoudí, zda byly splněny cíle energetické účinnosti pro rok 2020. V zájmu podpory dalšího využívání obnovitelných zdrojů energie **navrhla Komise zvýšit stávající závazný cíl EU pro rok 2030 v oblasti obnovitelných zdrojů energie ze současných nejméně 32 % na nejméně 40 % podílu energie z obnovitelných zdrojů na hrubé konečné spotřebě** a současně navrhuje ucelený rámec pro zavádění energie z obnovitelných zdrojů, který by se **vztahoval na všechna odvětví hospodářství**. Komise rovněž předloží návrhy na urychlení povolovacího postupu, který je jednou z hlavních překážek bránících rychlejší instalaci zařízení k využívání energie z obnovitelných zdrojů v celé EU.

Pokud jde o oblast **energetické účinnosti**, **navrhla Komise jako součást balíčku předpisů v rámci Zelené dohody pro Evropu z července 2021 zvýšit cíle v oblasti energetické účinnosti na úrovni EU a učinit je závaznými, aby se zajistilo celkové snížení konečné spotřeby energie do roku 2030 o 36 % a snížení spotřeby primární energie o 39 %.** Komise tento rok posoudí, zda bylo cílů v oblasti energetické účinnosti do roku 2020 dosaženo. V roce 2019 se spotřeba primární energie již druhým rokem po sobě snížila. Byla o 1,8 % nižší než v roce 2018, i když stále 1,8 % nad lineární trajektorii k dosažení cíle v oblasti energetické účinnosti do roku 2020. **Konečná spotřeba energie se v roce 2019 poprvé za šest let snížila, avšak vzhledem k nahromaděnému rozdílu nebyl roční pokles o 0,6 % v roce 2019 dostatečný: skutečná spotřeba byla o 2,3 % vyšší než lineární trajektorie k dosažení cíle pro rok 2020.**

Pokud jde o **odolnost** energetického systému EU, Komise se domnívá, že byla prokázána v souvislosti s onemocněním covid-19. Konstatuje však, že na úrovni členských států i na úrovni EU je nutné trvale zajistit účinnou připravenost na možné otřesy. To je důležité i v souvislosti se zvýšenou závislostí na čisté energii, která v roce 2019 dosáhla 60,6 %, což je nejvyšší úroveň za posledních 30 let. Odvětvové evropské koordinační skupiny (pro elektřinu, plyn a ropu) hrály v letech 2020 a 2021 důležitou úlohu při sledování bezpečnosti dodávek, např. tím, že řešily dopad zpoždění v údržbě elektráren v důsledku opatření souvisejících s onemocněním covid-19 a diskutovaly o možných reakcích na povětrnostní extrém. Pokračující zlepšování propojenosti elektrických a plynárenských sítí rovněž posílilo regionální spolupráci a bezpečnost dodávek na úrovni EU, členských států a regionů.

Pokud jde o **pokrok v oblasti posilování vnitřních trhů s elektřinou a plynem**, byl podle hodnocení Komise značný; přesto je třeba usilovat o další integraci trhů. Provedení [směrnice o elektřině](#) do vnitrostátního práva vytvořilo nové příležitosti pro společnosti a spotřebitele k účasti na trzích s elektřinou, například přizpůsobením jejich poptávky s cílem pomoci zmírnit přetížení sítě nebo vyvážit poptávku a nabídku. Zároveň bylo dosaženo významného pokroku při harmonizaci vnitrostátních pravidel pro obchodování s energií a provozování soustavy. **Více než 98,6 % spotřeby elektrické energie v EU je propojeno.** Objemy obchodu v plynárenských uzlech v roce 2019 vzrostly na historicky nejvyšší úroveň. Tento trend pokračoval i v roce 2020, kdy koronavirová krize dále podněcovala obchodní činnost a poptávku po plynu. **Propojování trhů ve všech časových rámcích přes vnitřní hranice, včetně vyrovnávání v reálném čase, by vytvořilo další přínosy ve výši více než 1,5 miliardy EUR ročně** a snížilo by potřebu záložních elektráren na fosilní paliva, čímž by se značně snížily emise

skleníkových plynů. Komise poukazuje na to, že opožděné nebo neúplné provádění stávajícího *acquis*, včetně kodexů sítě, je překážkou pro zlepšení velkoobchodního trhu.

V této souvislosti Komise poukazuje na **nutnost postupného ukončení dotací na fosilní paliva**. Celkové energetické dotace v EU dosáhly v roce 2019 výše 176 miliard EUR. Postupné vyřazování uhlí z výroby elektřiny bylo v mnoha členských státech podporováno dotacemi na uzavření elektráren. Na energii z obnovitelných zdrojů byly poskytnuty dotace v celkové výši 78 miliard EUR, což je o 8 % více než v roce 2015. Dotace na energetickou účinnost nadále rostly, a to na 16 miliard EUR v roce 2019 a 17 miliard EUR v roce 2020, tedy téměř o 50 % od roku 2015. Mírný pokles dotací na fosilní paliva z 56 miliard EUR v roce 2019 na 52 miliard EUR v roce 2020 byl způsoben klesající spotřebou v důsledku omezení souvisejících s onemocněním covid-19. **Dotace na fosilní paliva se od roku 2015 zvýšily v 11 členských státech.** Pokud členské státy nepřijmou opatření, lze očekávat, že s oživením hospodářské činnosti dojde k obnovení dotací na fosilní paliva. Krokem k postupnému ukončování dotací na fosilní paliva je prováděcí akt pro podávání zpráv o pokroku při provádění vnitrostátních plánů v oblasti energetiky a klimatu, který Komise hodlá přijmout v roce 2022 a který zajistí jednotnější postupy podávání zpráv o postupném ukončování dotací na energii, zejména na fosilní paliva, ve všech členských státech.

Pokud jde o **pokrok v oblasti konkurenceschopnosti**, na jednu stranu má podle Komise EU sice dobré postavení, pokud jde o podíly na světovém trhu v určitých segmentech hodnotového řetězce v oblasti čistých technologií, na druhou stranu by vyšší investice do výzkumu a vývoje a další úsilí v oblasti přenosu technologií zajistily, že EU využije příležitosti energetického přechodu k posílení své konkurenceschopnosti v odvětví čisté energie. **EU je světovým lídrem v odvětví větrné energie**, avšak konkurence je stále tvrdá. Pokud jde o solární fotovoltaiku, má **EU na trhu výroby fotovoltaických článků a modulů relativně malý podíl**. Udrží si však špičkové postavení v jiných částech hodnotového řetězce, včetně výzkumu a vývoje. Odvětví tepelných čerpadel, obnovitelných paliv, inteligentních sítí, baterií a vodíku z obnovitelných zdrojů v EU mají dobré předpoklady k tomu, aby bylo možné těžit z rostoucí budoucí poptávky vyplývající z rozšíření relevantních trhů vycházejících z příslušných politik. Podle Komise **EU zůstává na prvním místě v oblasti výzkumu čisté energie**. Na celosvětové úrovni má ve srovnání s jinými velkými ekonomikami větší podíl ekologických vynálezů v technologiích přispívajících ke zmírňování změny klimatu. **Míra veřejných investic EU do čistých technologií, které jsou potřebné pro dekarbonizaci, je nicméně v rámci hlavních ekonomik nejnižší.**

Pokud jde o **pokrok v diplomatické činnosti v oblasti energetiky a klimatu**, je evidentní, že činí-li podíl EU na celosvětových emisích skleníkových plynů pouze 8 %, je mezinárodní spolupráce v platformách, jako je např. Rámcová úmluva Organizace spojených národů o změně klimatu, dialog OSN na vysoké úrovni o energetice, skupina G20 a Energetické společenství pro účinná opatření v oblasti klimatu a pro plné využití potenciálu snižování emisí skleníkových plynů nezbytná. EU a její členské státy významně přispívají ke splnění cíle „100 miliard USD ročně“ na podporu opatření v oblasti klimatu v rozvojových zemích. **V současné době poskytují přibližně jednu třetinu všech mezinárodních veřejných finančních prostředků na opatření v oblasti klimatu, přičemž podstatná část je určena na přizpůsobení se změně klimatu.** V průběhu roku 2021 vedla EU diskusi o transformaci energetiky rovněž na mnohostranných fórech, jako je dialog OSN na vysoké úrovni. EU úzce spolupracuje se skupinami G7 a G20 s cílem dosáhnout do roku 2050 nulových čistých emisí skleníkových plynů a postupně ukončit mezinárodní financování výroby energie z uhlí a dotace na ni. Dvoustranná a regionální spolupráce EU v oblasti energetiky s mezinárodními partnery se i nadále zaměřuje na systematickou podporu přechodu na nízkoemisní ekonomiky odolné vůči změně klimatu a na zajištění energetické bezpečnosti a konkurenceschopnosti. Příkladem tohoto přístupu je obnovení spolupráce mezi EU a USA v oblasti energetiky a Zelená aliance mezi EU a Japonskem z května 2021. Komise v současné době pracuje na strategii EU pro mezinárodní angažovanost v oblasti energetiky s cílem předložit konkrétní návrhy účinných opatření navazujících na diplomacii v oblasti klimatu a energetiky.

V poslední části zprávy Komise detailně vypočítává a hodnotí přínosy Zelené dohody pro Evropu, mezi něž patří:

- **Kvalita ovzduší a další dopady na životní prostředí:** Díky zvyšování energetické účinnosti, nahrazování fosilních paliv, rozvoji obnovitelných zdrojů energie nebo přechodu k čistším druhům dopravy se snižuje znečištění ovzduší.
- **Pracovní místa a růst:** Přímá zaměstnanost v odvětví čisté energie v roce 2018 činila 1,7 milionu pracovních míst na plný úvazek s průměrným ročním růstem 2 %, což je dvakrát vyšší míra, než jakou v období 2010-2018 vykazovala celá ekonomika (1 %).
- **Prioritní volba spotřebitelů:** Klíčovou úlohu při přechodu k integrovanějšímu energetickému systému založenému na obnovitelných zdrojích budou hrát aktivní spotřebitelé a angažovaní „prozumentí“ (tzn. samospotřebitelé energie z obnovitelných zdrojů), při čemž klíčová je podpora pro zranitelné spotřebitele a podniky.

- ***Stanovisko vlády ČR:***

Rámcová pozice vlády pouze uvádí, že ČR bere zprávu na vědomí.

Zpracovala JUDr. Jana Francová, odborná konzultantka Parlamentního institutu Kanceláře PS PČR.